

treret om en redegørelse for historiske og nuværende institutionelle kapitalmarkedsforhold i ialt 20 vestlige lande. Det oplyses for hvert land, hvilke typer af kreditinstitutioner der findes, og der gives en ganske kort beskrivelse af placeringsbestemmelser og låneformer. I mange lande spiller forskellige offentlige låne- eller tilskudsordninger en så stor rolle på ejendomsmarkedet, at forfatteren ser sig nødsaget til at give en lidt nærmere redegørelse desangående.

Som det vel kan forventes i et værk, der på et forholdsvis begrænset sideantal forsøger at dække et så omfattende område, synes udvalget af konkrete oplysninger undertiden at være en lille smule tilfældigt. Det er dog afgjort i de mange institutionelle enkeltiagttagelser, værket har sin styrke.

På de få steder, hvor forfatteren forsøger sig med renteteoretiske eller andre nationaløkonomiske ræsonnementer, bærer fremstillingen et svagt antikt præg. Dertil kommer, at der med mellemrum på lidt ubejlelige steder slipper nogle af forfatterens subjektive vurderinger igennem.

Det er imidlertid ikke på det teoretiske plan, bogen skal vurderes. Bogens værdi ligger i dens rigdom af institutionelle oplysninger og i dens undertiden ganske kritiske diskussion af de gældende organisationsformer. Forfatteren er f.eks. meget skeptisk over for det almindelige danske obligationssystem, hvor låntagere får udleveret kasseobligationer, og hvor der i alt væsentligt opretholdes balance mellem pantebreve og obligationer. Han ville hellere have større uafhængighed mellem kredit- og hypotekforeningernes aktiver og passiver i lighed med det skema, der følges af Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk.

Der findes ikke på dansk noget substitut for Westlunds bog. Den kan derfor trods sin høje pris anbefales, måske navnlig som idegrundlag for mennesker, der har til opgave at vurdere, om de gældende danske institutionelle forhold på kapitalmarkedet er tilfredsstillende eller eventuelt burde

erstattes af ordninger, der findes i udlandet.

Morten Balling*

* Amanuensis ved Handelshøjskolen i Århus.

H. A. Turner and H. Zoetevej: Prices, Wages, and Incomes Policies in Industrialised Market Economies. International Labour Office, Geneva 1966. 172 sider. Pris: 14 sh. (ILO, Studies and Reports, New series, 70).

Problemerne i forbindelse med formuleringen af en såkaldt indkomstpolitik har i de senere år spillet en vis rolle i de fleste vestlige lande. Især i de lande, hvor der har været tendens til betalingsbalancevanskeligheder, har man vist tilbøjelighed til at interessere sig for udviklingen af økonomisk-politiske instrumenter, som under fastholdelse af fuld beskæftigelse kan være virksomme i retning af at dæmpe stigningen i priser og omkostninger. Dette har således været tilfældet for f.eks. Englands, Østrigs, Danmarks og til tider Frankrigs vedkommende, medens man modsat i eksempelvis Vesttyskland i mindre grad har været optaget af netop disse økonomisk-politiske aspekter. Et særtilfælde indtager i så henseende nok Holland, som i og for sig har haft en stærk udenrigsøkonomisk stilling, men som alligevel helt op i 1960'erne har fastholdt former for lønregulering, som i deres udspring udvikledes som følge af krigstidens store ødelæggelser og det dengang etablerede samarbejde mellem arbejdere og arbejdsgivere.

I debatten om indkomstpolitik har det hele tiden – på teoretisk såvel som på politisk plan – været et stridsspørgsmål, hvorvidt selvstændige inflationære tendenser er udgået fra profitindkomsterne, eller om omkostningsstigningen i det væsentlige skyldes lønstigninger foranlediget især ved en såkaldt omkostningsinflation. Som bekendt fremsatte en række økonomiske eksperter (William Fellner, Milton Gilbert, Bent Hansen, Richard Khan, Friederich Lutz og Pieter de Wolff) i OEEC-rapporten

treret om en redegørelse for historiske og nuværende institutionelle kapitalmarkedsforhold i ialt 20 vestlige lande. Det oplyses for hvert land, hvilke typer af kreditinstitutioner der findes, og der gives en ganske kort beskrivelse af placeringsbestemmelser og låneformer. I mange lande spiller forskellige offentlige låne- eller tilskudsordninger en så stor rolle på ejendomsmarkedet, at forfatteren ser sig nødsaget til at give en lidt nærmere redegørelse desangående.

Som det vel kan forventes i et værk, der på et forholdsvis begrænset sideantal forsøger at dække et så omfattende område, synes udvalget af konkrete oplysninger undertiden at være en lille smule tilfældigt. Det er dog afgjort i de mange institutionelle enkeltiagttagelser, værket har sin styrke.

På de få steder, hvor forfatteren forsøger sig med renteteoretiske eller andre nationaløkonomiske ræsonnementer, bærer fremstillingen et svagt antikt præg. Dertil kommer, at der med mellemrum på lidt ubejlelige steder slipper nogle af forfatterens subjektive vurderinger igennem.

Det er imidlertid ikke på det teoretiske plan, bogen skal vurderes. Bogens værdi ligger i dens rigdom af institutionelle oplysninger og i dens undertiden ganske kritiske diskussion af de gældende organisationsformer. Forfatteren er f.eks. meget skeptisk over for det almindelige danske obligationssystem, hvor låntagere får udleveret kasseobligationer, og hvor der i alt væsentligt opretholdes balance mellem pantebreve og obligationer. Han ville hellere have større uafhængighed mellem kredit- og hypotekforeningernes aktiver og passiver i lighed med det skema, der følges af Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk.

Der findes ikke på dansk noget substitut for Westlunds bog. Den kan derfor trods sin høje pris anbefales, måske navnlig som idegrundlag for mennesker, der har til opgave at vurdere, om de gældende danske institutionelle forhold på kapitalmarkedet er tilfredsstillende eller eventuelt burde

erstattes af ordninger, der findes i udlandet.

Morten Balling*

* Amanuensis ved Handelshøjskolen i Århus.

H. A. Turner and H. Zoetevej: Prices, Wages, and Incomes Policies in Industrialised Market Economies. International Labour Office, Geneva 1966. 172 sider. Pris: 14 sh. (ILO, Studies and Reports, New series, 70).

Problemerne i forbindelse med formuleringen af en såkaldt indkomstpolitik har i de senere år spillet en vis rolle i de fleste vestlige lande. Især i de lande, hvor der har været tendens til betalingsbalancevanskeligheder, har man vist tilbøjelighed til at interessere sig for udviklingen af økonomisk-politiske instrumenter, som under fastholdelse af fuld beskæftigelse kan være virksomme i retning af at dæmpe stigningen i priser og omkostninger. Dette har således været tilfældet for f.eks. Englands, Østrigs, Danmarks og til tider Frankrigs vedkommende, medens man modsat i eksempelvis Vesttyskland i mindre grad har været optaget af netop disse økonomisk-politiske aspekter. Et særtilfælde indtager i så henseende nok Holland, som i og for sig har haft en stærk udenrigsøkonomisk stilling, men som alligevel helt op i 1960'erne har fastholdt former for lønregulering, som i deres udspring udvikledes som følge af krigstidens store ødelæggelser og det dengang etablerede samarbejde mellem arbejdere og arbejdsgivere.

I debatten om indkomstpolitik har det hele tiden – på teoretisk såvel som på politisk plan – været et stridsspørgsmål, hvorvidt selvstændige inflationære tendenser er udgået fra profitindkomsterne, eller om omkostningsstigningen i det væsentlige skyldes lønstigninger foranlediget især ved en såkaldt omkostningsinflation. Som bekendt fremsatte en række økonomiske eksperter (William Fellner, Milton Gilbert, Bent Hansen, Richard Khan, Friederich Lutz og Pieter de Wolff) i OEEC-rapporten

The Problem of Rising Prices i maj 1961 det synspunkt, at »In our judgement the problem of inflation from administered prices would be minor indeed if a situation were reached in which average wage increases were confined to the limit allowed by the average increase in productivity and excess demand pressure were avoided«, (p. 71). Konklusioner af denne art har i det mindste ikke kunnet finde politisk dækning, og gennem senere rapporter har OECD da søgt vej mod en nytænkning på dette område, idet man i høj grad har beskæftiget sig med ikke-lønindkomsternes indvirkning på prisudviklingen og har søgt at nå frem til indgreb i selve dannelsen af disse indkomstarter. (*I Policies for Prices, Profits and Other Non-Wage Incomes* fra juli 1964 polemiseres således åbent mod den ovenfor refererede opfattelse, der karakteriseres som kontroversiel).

Med den foreliggende ILO-rapport af Turner og Zoetewej er vi imidlertid ved at vende tilbage til OEEC-udgangspunktet fra 1961. Allerede i indledningskapitlet understreger T-Z, at deres analyse især tager sigte på de indkomstpolitiske problemer, som opstår i forbindelse med lønfastsættelsen. Forfatterne fremhæver nemlig bl.a., at lønningerne »... are inevitably at the centre of any policy for influencing over-all price and incomes levels«, ligesom »... it may be less difficult to develop practical rules for adjusting the former (lønnen) than for fixing the latter (priserne)«, (p. 2). Derefter skynder de sig ganske vist at gøre afbigt ved at fremhæve, at en effektiv lønpolitik næppe kan formuleres uden samtidige indgreb mod andre indkomstarter. Men iøvrigt bruges af bogens 172 sider kun 8 (kapitel VIII) til nærmere at behandle en sådan politiks udformning, ligesom det (p. 152) anføres, at profitindkomsterne er residualbestemte.

Iøvrigt må T-Z's bog siges at indeholde en udmærket formulering af de problemstillinger, som har givet stødet til diskussionen om en udvikling af særlige indkomstpolitiske midler. Som led i denne fremstilling indeholder bogen i de to første

kapitler et pædagogisk og overskueligt statistisk materiale.

Det formuleres klart (p. 142), at mulighederne for at nå frem til en centralt dirigeret lønpolitik hviler på to forudsætninger, nemlig for det første, at man undgår efterspørgselspres i økonomien, og for det andet, at arbejdernes og arbejdsgivernes organisationer er villige til at afgive en del af deres autonomi med hensyn til lønfastsættelsen (hvilket så vel igen må forudsætte, at arbejdsmarkedsparterne reelt er i besiddelse af en sådan autonomi). T-Z er dog ikke i tvivl om de betydelige vanskeligheder, en politik af denne art vil være udsat for i et vestligt samfund med fri fagbevægelse.

Er således selve oplægget godt, må det vel siges, at de forslag og tanker, som forfatterne skitserer til selve indholdet i en indkomstpolitik er noget mindre interessante og til tider forekommer naive. Således forestiller man sig, at en højere grad af funktionærstatus for arbejderne muligvis i nogen grad kan mindske lønpresset (p. 158), bl.a. med den begrundelse, at så vil arbejds lønningerne automatisk stige som følge af et eller andet anciennitetsprincip! Udviklingen i de senere år viser vel snarest, at mange funktionærgrupper følger meget godt med i indkomststigningen. Ligeledes er det vel tvivlsomt, når T-Z forestiller sig, at øgede arbejdsgiverbidrag til pensionsordninger, arbejdsløshedsforsikring m.v. i nogen grad kan hæmme den samlede omkostningsstigning; erfaringerne fra Sverige (ATP) tyder vel snarest på det modsatte. At sådanne ordninger giver mindre øjeblikkelig stigning i købekraften er i den forbindelse temmelig underordnet.

Er der således ikke mange originale betragtninger at hente i T-Z's bog, kan den altså først og fremmest roses for sit gode oplæg og den klare præcisering af indkomstpolitikens problemstilling.

Steen Leth Jeppesen*

* Lektor ved Københavns Universitet.